

Γεώργιος Δ. Παναγόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής

Δογματικής της Ορθοδόξου Εκκλησίας ΑΕΑ Βελλάς Ιωαννίνων\

τ. Εντεταλμένος Καθηγητής Πανεπιστημίου Μονάχου

Σύντομο Βιογραφικό

Επικοινωνία: Τηλ. 6937248445, e mail: panagopoulosg@yahoo.gr

Ιστότοπος: Προσωπικό ιστολόγιο: Δογματική <http://panagopoulos-dogmatiki.blogspot.gr/>

Τόπος και χρόνος γέννησης: Πάτρα 1966

Γνωστικό αντικείμενο: Δογματική της Ορθοδόξου Εκκλησίας (ΦΕΚ 847/27-7-2018 τ. Γ')

Σπουδές: Νομική και Θεολογία (Παν/μιο Αθηνών), Βυζαντινολογία και Θεολογία (Παν/μιο Μονάχου), Διδάκτωρ Θεολογίας (Παν/μιο Θεσσαλονίκης)

Μουσικές Σπουδές: Δίπλωμα πιάνου (Ωδείο Τίγγερμαν), Πτυχίο Ωδικής και Αρμονίας (Ελληνικό Ωδείο)

Γλώσσες: Αγγλικά, Γερμανικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ρωσικά (κατανόηση κειμένων), Λατινικά

Μέλος επιστημονικών Εταιρειών: Ελληνική Ιστορική Εταιρεία (Θεσσαλονίκη), Εταιρεία Μελέτης Ελληνικού Πολιτισμού (Αθήνα), British Society of Promoting Byzantine Studies, Διεθνής Εταιρεία Ορθόδοξων Δογματικών Θεολόγων (IAODT Ρουμανία).

Συγγραφικό έργο

Μονογραφίες, βιβλία:

- Γ. Παναγόπουλος - Ε. Παπανικολάου - Π. Ανδριόπουλος, *Τρία Κείμενα για τον Gustav Mahler*, Αθήνα 1996.
- *Η Στωική φιλοσοφία στη Θεολογία του Μ. Βασιλείου. Συμβολή στην έρευνα των σχέσεων ελληνικής φιλοσοφίας και χριστιανικής θεολογίας κατά τον 4^ο αιώνα*, Αθήνα 2009 (Διδακτορική Διατριβή υποβληθείσα στη Θεολογική Σχολή του Παν/μίου Θεσσαλονίκης).
- *Εισαγωγή στην Ιστορία της δυτικής Θεολογίας. Πρόσωπα, διδασκαλία, κριτική θεώρηση από την άποψη της Ορθόδοξης Παράδοσης*, Αθήνα 2012.
- *Theologia Occidentale. Panoramica introduttiva in una prospettiva orthodoxa*, Trieste 2016 (Ιταλική μετάφραση του ως άνω βιβλίου από τον Antonio Ranzolin).
- *Ορθόδοξη θεολογία και τουρκοκρατούμενος Ελληνισμός*, Αθήνα 2014 (συλλογή μελετημάτων).

- *Ζητήματα Εκκλησιολογίας, Πτυχές του μυστηρίου της Εκκλησίας με βάση την ορθόδοξη πατερική παράδοση*, Αθήνα 2015 (β' έκδοση: 2016).
- *Scripta Minora. Ιχνογραφήματα ορθόδοξης θεολογικής και πολιτισμικής αυτογνωσίας*, Αθήνα 2016.
- *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός εκσυγχρονισμός. Σύγχρονα θεολογικά ρεύματα στην Ελλάδα*, Αθήνα 2017.
- *Αλιευτικός. Όψεις πατερικής δογματικής*, Αθήνα 2019 (συλλογή μελετημάτων).

Άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά:

- (Σε συνεργασία με τον Π. Ανδριόπουλο) Ευχαριστία και Κάθαρση: Το συναμφοτέρων της Παράδοσης, *Σύναξη* 52 (1994) 105-116.
- Zur Entstehung der Autokephalie der Kirche Zyperns, *Orthodoxes Forum* 11 (1997) 11-19.
- (Σε συνεργασία με τη συνάδελφο κ. Θ. Χουβαρδά) Die religiöse Erziehung in Griechenland durch die Sonntagsschulen, *Orthodoxes Forum* 12 (1998) 101 - 112.
- Das Priestertum in der kanonischen Gesetzgebung der alten ungeteilten Kirche, *Orthodoxes Forum* 12 (1998) 241 - 257.
- Die ikonoklastische Theologie und ihre christologischen Ansätze, *Θεολογία* 70 (1999) 712 - 739.
- Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός. Ιστορικοδογματικό σχόλιο στο ερώτημα περί του Σχίσματος Ανατολής και Δύσεως, *Γρηγόριος Παλαμάς* 787 (2001) 247 - 275.
- (Σε συνεργασία με τον καθ. του Παν/μίου Πατρών Χρ. Τερέζη) Μια μεθοδολογική παρατήρηση στην παλαμική θεολογία, *Σύναξη* 76 (2000)
- Kirche und Strafgerichtsbarkeit. Kurzer Umriss der Asylrechtsgeschichte in der früh- und mittelbyzantinischen Zeit, στο: K. Nikolakopoulos / A. Vletsis / Vl. Ivanov (Hgg.), *Orthodoxe Theologie zwischen Ost und West (Festschrift für Prof. Th. Nikolaou)* Frankfurt am Main 2002, 207 - 213.
- Der menschliche Leib nach Basileios dem Großen. Christliche Anthropologie und ihre philosophischen Ansätze am Beispiel der Basileios' des Großen Lehre über den menschlichen Leib, στο: *Archiv für mittelalterliche Philosophie und Kultur* 15 (2009), 33-65.

- Δυτικές επιδράσεις στο θεολογικό έργο του Ευγενίου Βουλγάρεως, στο: Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Ευγένιος Βούλγαρης, ο άνδρας και το έργο του», Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα 1 έως 3 Δεκεμβρίου 2006. Αθήνα 2009, 135-151.
- Christologische Streitigkeiten zwischen Chalkedon (451) und Konstantinopel II (553) und ihre Auswirkung auf das liturgische Leben der Kirche, στο: *Orthodoxes Forum* 24 (2010) 43-67.
- Die Vermittlung des Sohnes im ewigen Ausgang des Heiligen Geistes aus dem Vater nach *Ad Ablabium* Gregors von Nyssa (GNO III/I 55, 21-24 – 56, 1-10), στο: V. H. Drecoll / M. Berghaus (επιμ.), *Gregory of Nyssa: The Minor Treatises on Trinitarian Theology and Apollinarism, Proceedings of the 11th International Colloquium on Gregory of Nyssa* (Tuebingen, 17-20 September 2008) Brill: Leiden-Boston 2011, 383-397.
- Sankt Andreas und die Apostolizität der Kirche Konstantinopels in der orthodoxen neugriechischen Theologie: Der Fall Eugenios Voulgaris, στο: Ed. Farrugia (ed.), *Amalfi and Byzantium. Acts of the International Symposium on the Eight Centenary of the Translation of the Relics of St. Andrew the Apostle from Constantinople to Amalfi (1208-2008). Rome, 6 May 2008*, (Orientalia Christiana Analecta 287) Istituto Pontificio Orientale: Ρώμη 2010, 81-104.
- Χριστιανισμός και Ισλάμ στο δύν Βυζάντιο: Κριτική παρουσίαση της θέσης Μ. Balivet, στα: *Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών* (Γρανάδα Ισπανίας, Σεπτέμβριος 2010). (Αναρτημένο στο διαδίκτυο στα ηλεκτρονικά πρακτικά του Συνεδρίου: http://www.eens.org/EENS_congresses/2010/Panagopoulos_Georgios.pdf).
- (Διευρυμένη μορφή του ως άνω άρθρου): Χριστιανισμός και Ισλάμ στο δύν Βυζάντιο: Κριτική παρουσίαση της θέσης Μ. Balivet, στο: *Νέος Ερμής ο Λόγιος* 2 (Μάιος –Αύγουστος 2011), 55-70.
- (Σε συνεργασία με τη Μ. Βανταράκη), Ανέκδοτη επιστολιμαία πραγματεία Δωροθέου Βουλησμά περί της γνησιότητας των επ' ονόματι Μακαρίου του Αιγυπτίου φερομένων 50 πνευματικών Ομιλιών (απάντηση στο Νεόφυτο Κασσοκαλυβίτη), στο: Ελληνική Ιστορική Εταιρεία (επιμ.), *11^η Πανελλήνιο Ιστορικό Συνέδριο 28-30 Μαΐου 2010 Πρακτικά*, Θεσσαλονίκη 2011, 105-125.
- The Demetrios Chrysoloras' Project. Free Communication (περίληψη), στο: *Proceedings of the 22th International Congress of the Byzantine Studies*, Sofia 22-27 August 2011, Vol. III (Abstracts of free Communications), Sofia 2011, 293-294.
- The Demetrios Chrysoloras' Project: The Critical Edition of His Unpublished Oeuvre (η πλήρης μορφή της ανακοινώσεως στα Αγγλικά), *Orthodoxes Forum* 25 (2011) 131-137.

- Αβέρκιος Παπαδόπουλος: Απόπειρα κριτική προσέγγισης μια πρωτοπόρου μορφής των εκκλησιαστικών μας γραμμάτων, στο: *Εκατονταετηρίς Σχολής Βελλᾶς. Πρακτικά τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου* (Ιωάννινα 6-9 Οκτωβρίου 2011), επιμέλεια έκδοσης Δ. Γιαννούλης – Δ. Λαγού, Ιωάννινα 2013.
- Στα Βουλγαρικά το μελέτημα: Вярата на Никея и Съворот в Χαλκελον според Codex encyclius (458) (Ἡ πίστη τῆς Νίκαιας καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνας σύμφωνα με τὸν Codex Encyclius (457)), στο: Догмат и терминология. Supplementum към Богословка мисъл (βλ. κατωτέρω την ελληνική δημοσίευση).
- Ο Γεώργιος Τραπεζούντιος και το Ισλάμ. Σύγχρονες ερμηνευτικές αποτιμήσεις, στο Νέος Ερμής ο Λόγιος 7 (2014) 172-188.
- Η περί ιερών εικόνων διδασκαλία του Νεοφύτου Καυσοκαλυβίτη και οι πηγές της, στο: Πρακτικά Συνεδρίου «Ο διδάσκαλος του Γένους Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης και το έργο του» (Πύργος Ηλείας 24-25 / 5 / 2008), Πύργος 2014, 162-173.
- Ο Μάξιμος ο Γραικός και το Ισλάμ, στο: *Μνημοσύνη* 19 (2013): Πρακτικά Συνεδρίου «Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας» Μάιος 2013, 49-69.
- Die stoische Gattung des *πρός τι πώς ἔχον* in CEun III (GNO II, 48, 1-24) des Gregors von Nyssa, στο: J. Leeman / M. Cassin (επιμ.), *Gregory of Nyssa Contra Eunomium III. An English Translation with Commentary and Supporting Studies. Proceedings of the 12th International Colloquium on Gregory of Nyssa*, (Leuven, 14-17 September 2010), Leiden (Brill) 2014, 625-642.
- Ἡ πίστη τῆς Νίκαιας καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνας σύμφωνα με τὸν Codex Encyclius (457), *Θεολογία* 85 (2014) 43-61.
- Ὁ Ἰωάννης Ρωμανίδης και ἡ δυτική μεσαιωνική Θεολογία, στο: Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Ἀγίου Βλασίου Ἱερόθεος (επιμ.), π. *Ἰωάννης Ρωμανίδης, τὸ ἔργο και ἡ διδασκαλία του. Πρακτικά Ἡμερίδας και Θεολογικές - Ἱστορικές μελέτες*, Λεβαδεία 2014, 195-221.
- Die wechselseitige Wirkung zwischen Lex Orandi und Lex credendi: Das Zeugnis der Liturgie- und Theologiegeschichte, *Orthodoxes Forum* 28 (2014) 85-95.
- Ο Ευγένιος Βούλγαρης και η διδασκαλία της δογματικής θεολογίας στα Ιωάννινα κατά το β' ήμισυ του 18^{ου} αιώνα, στο *Πρακτικά του Α' Πανηπειρωτικού Συνεδρίου. Ἱστορία-λογιοσύνη: Ἡ Ἑπειρος καὶ τὰ Ἰωάννινα ἀπὸ τὸ 1453-1913* (28 Φεβρουαρίου-3 Μαρτίου 2013), Ιωάννινα 2015, 991-1010.
- Ἑλληνες και Πανσλαβισμός με βάση την αρθρογραφία του Κωνσταντίν Λεόντιεφ: Η ρηγματώση των βεβαιοτήτων ή η επιβεβαίωση της ρήξης; Στο: Κ. Δημάδης (επιμ.), *Ε'*

Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών. Θεσσαλονίκη, 2-5 Οκτωβρίου 2014, τόμος Α΄, Αθήνα 2015, 521-545.

- Θεολογικός προβληματισμός και ιστοριοφιλολογική κριτική στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα του 18ο αιώνα: Ο διάλογος μεταξύ Νεοφύτου Κausοκαλυβίτου και Δωροθέου Βουλησμά, στο: Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰδική Συνοδική ἐπιτροπή Πολιτιστικῆς Ταυτότητας (επιμ.), «Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί Διαφύλαξη τῆς Ἐθνικῆς Ταυτότητας – Νεομάρτυρες – Ἅγιος Κοσμάς Αἰτωλός – ἐπαναστατικά κινήματα», Πρακτικά Γ΄ Συνεδρίου, Αθήνα 2015, 45-55.
- Patristic Evidence Concerning the Procession of The Holy Spirit in Gregory Palamas, στο: C. Athanopoulos (ed.), *Triune God. Incomprehensible but Knowable—The Philosophical and Theological Significance of St Gregory Palamas for Contemporary Philosophy and Theology*, (Cambridge Scholars Publishing), Cambridge 2015, 44-65.
- Στα Αγγλικά τα λήμματα: «Νεοχαλκηδονισμός», «Δημήτριος Χωματιανός», «Ἰωάννης Απόκαυκος», στο: προσφάτως δημοσιευθέν Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό για τον Ανατολικό Χριστιανισμό, *Encyclopedic Dictionary of the Christian East*, ed. By Ed. Farrugia, (Pontifical Oriental Institute) Rom 2016, s.v.
- «Σύγχρονα θεολογικά ρεύματα στην Ελλάδα. Ιστορική-θεολογική προσέγγιση», στο: Ίερά Μητρόπολις Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου (επιμ.), *Θεολογία και ποιμαντική. Πρακτικά Α΄ Θεολογικού Συνεδρίου, Ναύπακτος, 3-4 Οκτωβρίου 2015*, Λεβαδεία 2016, 75-125.
- The Theory of Epinoia in St. Basil of Caesarea and Eunomius of Cysicus: Philosophical and Theological Background, *Vox Patrum* (Poland) 37 (2017) 68, 129-138.
- Αποστολικότητα και ησυχασμός στη θεολογική σκέψη του Ευγενίου Βούλγαρη: Λόγος εκφωνηθείς κατά την ημέραν του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου του Πρωτοκλήτου, στο Ακαδημία Αθηνών. Κέντρο Ερεύνης Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού –Ίερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου (επιμ.), *Εὐγένιος Βούλγαρης. Homo universalis του Νέου Ἑλληνισμοῦ. 300 χρόνια ἀπό τή γέννησή του*, Αθήνα 2018, 523-554.
- Η πρόσληψη του *Θεολογικοῦ* του Ευγένιου Βούλγαρη στη νεοελληνική θεολογία. Πρόδρομη ανακοίνωση, στο: *Ἡ πνευματική κίνηση στά Ἰωάννινα κατά τόν 18^ο αἰώνα καί ἡ παρουσία τοῦ Εὐγένιου Βούλγαρη*, Πρακτικά του Β΄ Πανηπειρωτικού Συνεδρίου, Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών (επιμ.), Ἰωάννινα 2018, 185-203.
- The Divine Names and Their Use in Gregory of Nyssa's *In Canticum Canticorum*, στο: G. Maspero et al. (ed.), *Gregory of Nyssa: In Canticum Canticorum. Analytical and Supporting Studies. Proceedings of the 13th International Colloquium on Gregory of Nyssa (Rome, 17-20 September 2014)*, Leiden-Boston (Brill) 2018, 466-483.
- Νεότερες καί σύγχρονες θεωρήσεις τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου στήν ὀρθόδοξη θεολογία. Ιστοριοκριτική ἐπισκόπηση –θεολογική ἀποτίμηση, στο: Σύλλογος Θεολόγων Μέθεξις (επιμ.), Πρακτικά Θεολογικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἡμερίδας: Τα προσωπεῖα τοῦ

προσώπου. Κριτικές θεολογικές τοποθετήσεις στην όντολογία του προσώπου, Αθήνα 2019, σσ.175-222.

Υπό έκδοση:

(Σε συνεργασία με τον αιδεσιμολογιάτο αρχιμανδρίτη π. Δαμασκηνό Πετράκο) Μετάφραση από τη γερμανική του βίου του οσίου πατρός ημών Συμεών του Στυλίτου από την έκδοση του H. Lietzmann, *Das Leben des hl. Symeon Stylites*, Leipzig 1908.

Άρθρα σε μη επιστημονικά περιοδικά:

- Εκκλησία και Μέσα Μαζικής Ενημερώσεως. Όψεις ενός πολύπτυχου προβλήματος, *Εξοδος* 16 (20) (1996) 17-21.
- Η νεοελληνική Σουλειμανίγια, *Άρδην* 91 (2013)
- Σημαντικός αριθμός κειμένων σε διάφορα ιστολόγια κοινωνικοπολιτικού ενδιαφέροντος καθώς και στο προσωπικό μου ιστολόγιο (βλ. κατωτέρω).

Βιβλιοκρισίες:

- Βιβλιοκρισία: W. Löhneysen, *Heimat unter Himmel. Berg Athos*, Heidelberg 1991, στο: *Orthodoxes Forum* 8 (1994) 121-124.
- Βιβλιοκρισία: Α. Παπαθανασίου, Οι “Νόμοι των Ομηριτών”. Ιεραποστολική προσέγγιση και ιστορική-νομική συμβολή, Αθήνα-Κομοτηνή 1994, στο *Orthodoxes Forum* 10 (1996) 126-128.
- Βιβλιοκρισία: Th. Nikolaou, *Askese, Mönchtum und Mystik in der Orthodoxen Kirche*, St. Ottilien 1996, στη *Σύναξη* 69 (1999) 123 - 124.
- Βιβλιοκρισία: Π. Νέλλα, Η περί δικαίωσης διδασκαλία Νικολάου του Καβάσιλα, Αθήνα 1998, στο *Ανάπλαση* 382 (1999) 147 - 148.
- Παρουσίαση του βιβλίου: W. Furtwängler, *Μουσική και Λόγος*, (ελλ. μτφρ. Β. Τομανά) Αθήνα 1998, στο *Τνδικτος* 11 (1999) 257 - 266.
- Βιβλιοκρισία: R. Acar, *Talking about God and Talking about Creation. Avicenna's and Thomas Aquinas' Positions*, Leiden / Boston 2005.

Μετάφραση:

- Μετάφραση από τη γερμανική του άρθρου: Th. Nikolaou, *Der Hellenismus in seiner Bedeutung für das Christentum und den Europa-Gedanken*, στο συλλογικό τόμο: Ι. Μονή Κουτλουμουσίου (εκδ.), *Ορθοδοξία και Ελληνισμός. Πορεία στην τρίτη χιλιετία*, Καρυαί 1996, 153-163.
- Μετάφραση από τα Γερμανικά της μονογραφίας του R. Paret, “Islam und das griechisches Bildungsgut”, *Journal of Oriental and African Studies* 16 (2007).

Ερευνητικά σχέδια:

- Κριτική έκδοση ανεκδότων κειμένων του βυζαντινού συγγραφέα Δημητρίου Χρυσολωρά
- Συγγραφή δύο μελετών, μία στην Γερμανική και μία στην Ελληνική σχετικά με την ρωσική φιλοσοφική θεολογία κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα με ιδιαίτερη έμφαση στους Βλ. Σολοβιόφ, Π. Φλωρένσκι και Σ. Μπουγκάκοφ.